

Als je de kerk gaat sluiten...

Fusies van parochies en het sluiten van kerken zijn in de Nederlandse kerk voortdurend aan de orde. Zo ook in Sint-Oedenrode/Son en Breugel.

IN TWEE FASEN werden zeven voormalige parochies samengevoegd in de ene Oda-parochie. Nu komt het moment naderbij dat twee parochiekerken gesloten gaan worden. Een ingrijpend gebeuren voor alle betrokkenen. Ook voor de koren betekent het nogal wat om de eigen vertrouwde kerk te moeten verlaten.

Als pastoraal team hebben we besloten om per taakveld met de vrijwilligers om de tafel te gaan zitten: zowel met de mensen die hun kerkgebouw verliezen, als met de mensen van de kernen die hun gebouw behouden. Want ook voor kerken die open blijven, zal er een en ander veranderen.

Zo kwamen de koren van Sint-Oedenrode, Eerscot, Boskant, Olland en Nijnsel drie keer bij elkaar om te bespreken hoe ze samen verder zouden kunnen gaan. In de tijd daarvoor hadden de koren al met elkaar kennisgemaakt door de televisiemissen, waarbij telkens één van de koren het voortouw nam en anderen zich daarbij aansloten. Het werden open en constructieve gesprekken.

In de laatste bijeenkomst werd over voorstellen een - zij het gedeeltelijke - overeenstemming bereikt.

- De koren van de Martinuskerk en Boskant gaan samen één nieuw koor vormen.
- Leden van vier koren zijn bereid om te participeren in één uitvaartkoor.
- De koren van Eerscot en Olland wisselen elkaar af bij de vieringen in Olland.

Eén voorstel rond het samen zingen bij speciale vieringen haalde het op dit moment nog niet.

Al met al is het een mooi resultaat van een goed proces. We hebben er nu alle vrouwen in - en daar gaan we ook aan werken - dat deze goede voornemens ook in daden worden omgezet.

H. Ritakerk, Sint-Oedenrode

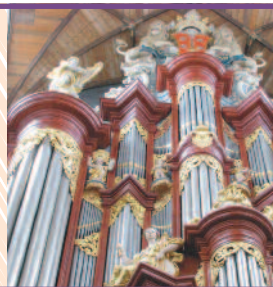
...aan de eredienst onttrokken...

Digitale Nieuwsbrief

Ontvangt u onze digitale Nieuwsbrief nog niet? Stuur dan een mailtje naar ons bureau en u wordt steeds op de hoogte gehouden van nieuwe ontwikkelingen en programma's.

> Wist u...

... dat de NSGV subsidie verleent aan toetsenisten die (opnieuw) les nemen om zich te bekwalen in het liturgisch orgelspel? Informeer bij onze cursuscoördinator!

> WILCHARD COOIJMANS, DIAKEN

De ochtend van Caecilia

Door de herdenking van Floris van der Putt in 2015 (met 2 zangdagen!) is het niet mogelijk ook dit najaar de gebruikelijke zangdag te organiseren.

Als kleine troost hebben we Sint Caecilia zelf uitgenodigd om op haar feestdag: 22 november een ochtend bij ons te zijn in de Abdij van Heeswijk.

Het programma zal geheel in het teken staan van deze martelares uit de derde eeuw die de patrones werd van de kerkmuziek (en niet Sint Gregorius...!).

GERARD KOCK

Gildebreders, maakt plezier met muziek vroeg ende laat! Laat ons nu het jaarfeest vieren van de maagd Caecilia.

Met dit gildelied zullen ook weer heel veel koren - op 22 november of daaromtrent - hun jaarlijks Caeciliafeest inluiden. Want alle onkerkelijkheid ten spijt, de patrones van de muziek en in het bijzonder van de kerkmuziek heeft over aandacht en verering niet te klagen. Ze wordt nog jaarlijks door velen herdacht en gevierd!

Wie was Caecilia eigenlijk en hoe is haar relatie met de muziek tot stand gekomen? Het antwoord op deze vragen is verrassend en teleurstellend tegelijk!

Over haar leven valt niets met zekerheid te melden. Wat over haar verteld wordt, is verzonnen, is louter legende. Die is voor het eerst opgetekend in de tweede helft van de negende eeuw door een zekere Victor van Vita, een Afrikaanse bisschop. In feite is er maar één vaststaand gegeven: een zekere Caecilia (de onze??) heeft ooit haar huis aan de Kerk overgemaakt.

Boven dat huis is een kerkgebouw verrees, de nog steeds bestaande San Cecilia in de Romeinse wijk Trastevere. De legende situeert het leven van Caecilia in de eerste helft van de derde eeuw. Als jonge, christelijke vrouw van adellijke afkomst wordt ze door haar ouders uitgehuwelijkt aan een heiden, de goed gefortuneerde Valerianus.

We gaan samen een paar bekende en minder bekende liederen zingen waar zij in voor komt. (Van de komische canon Sinte Caecilia vloog naar Amerika tot de gregoriaanse antifoon Cantantibus organis). Componisten als Britten, Händel en Purcell waren onder de indruk van haar charmes en hebben muziek tot haar eer geschreven. We luisteren naar enkele gedeelten uit die composities.

En Maud van de Weem, kunsthistorica, neemt u mee langs de beelden en afbeeldingen van Caecilia uit de vroegste periode in Rome en later. De jarige wil ook graag trakteren en heeft de kok van de abdij een nieuw recept ingefluisterd voor heerlijke Caeciliaantjes, waar met een kop koffie of thee van genoten kan worden.

Voor deze bijzondere ochtend kunnen we slechts 60 gasten ontvangen. Schrijf u dus snel in!

De ochtend van Caecilia

Zaterdag 22 november van 10.00-12.30 uur in de Abdij van Berne, Abdijstraat 49, 5473 AD Heeswijk-Dinther. De kosten bedragen € 8,-, inclusief koffie/thee en materialen.

U kunt zich als volgt aanmelden:

- 1) stuur vóór 12 november bijgaand inschrijfformulier (ook te downloaden op onze website) naar het bureau;
- 2) maak het verschuldigde bedrag over op NL53 INGB 0001125236 t.n.v. 'Penningmeester St.-Gregoriusvereniging' te Schijndel, o.v.v. 'Caecilia'.

Uw aanmelding is pas definitief na overmaking van de kosten! U ontvangt geen bevestiging.

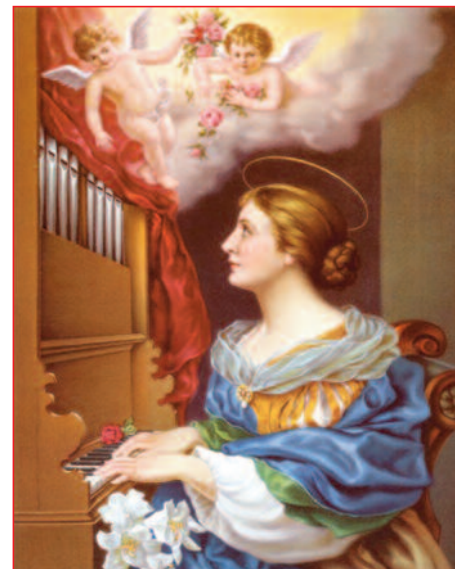
Een ontspannen en leerzame ochtend als opmaat voor het Caeciliafeest!

Ter ere van dees maged

Bij de eerste huwelijksnacht deelt Caecilia haar echtgenoot mee, dat zij de gelofte heeft gedaan haar maagdelijkheid te bewaren en dat een engel uit de hemel haar als behoeder daarvan terzijde staat. Valerianus, uiteraard niet erg gelukkig met deze onverwachte mededeling, zegt dat hij die engel dan wel eens wil zien: 'want is hij van vlees en bloed, dan slacht ik hem af!'. Wanneer hij aan de gestelde voorwaarde daartoe heeft voldaan door zich te laten dopen, ziet hij inderdaad een engel met twee kronen van rozen, een voor hem en een voor zijn echtgenote. Als Valerianus samen met zijn - eveneens gedoopte - broer Tiburtius, betrapt wordt bij het begraven van martelaren, worden beiden door de Prefect van Rome door onthoofding ter dood gebracht (gedenkdag 14 april). Caecilia zal men eerst in haar eigen badkamer door verstikking om het leven proberen te brengen. Als dat niet lukt, komt ook voor haar de beul er aan te pas. Zij overleeft de slagen met zijn bijl drie dagen, genoeg tijd om haar huis en eigendommen te vermaken aan de Kerk. En Caecilia's connecties met muziek dan? Die berusten op een misverstand! Sinds de achtste eeuw zijn enkele zinnen uit haar levensbeschrijving als antifoon in de Vespers terecht gekomen.

Gil-de - broe - ders, maakt ple - zie - ren met mu - ziek vroeg en - de laat!

Een daarvan begint met de Latijnse woorden 'Cantantibus organis' en dient men ongeveer zo te vertalen: 'Terwijl de feestmuziek al klonk, bezong Caecilia slechts de Heer'.

Op een gegeven moment is men in dat 'Cantantibus organis' gaan lezen, dat Caecilia zelf het orgel bespeelde. Dat nu, en dat alleen, heeft haar in een proces van enkele eeuwen tot patrones van de kerkmuziek gemaakt. Nog steeds is een orgeltje een van de attributen, waarmee zij wordt afgebeeld.

Jaargang 30
Nr. 1 - augustus 2014

Opmaat

> GERARD KOCK

Om te lachen of...

Twee bisschoppelijke handtekeningen in Gvl en toch is er - zo wordt beweerd - maar één zangbundel echt bisschoppelijk goedgekeurd en dat is het Limburgse 'Laus Deo'. Staat 'goedgekeurd' ook voor kwaliteit? Niet zonder meer, zo blijkt! Om u daarvan te overtuigen, moet u - net als ik - op een avond met gelijkgestemden, die hechten aan enige kwaliteit binnen de liturgie, de bewuste bundel eens ter hand nemen. En zing dan eens met elkaar onderstaande nummers. Gegarandeerd, dat is lachen geblazen! Begin bijvoorbeeld op pagina 1202 met het lied 'Wie zeggen mensen dat onze Heer is?'. J. Hermans, een van de samenstellers, is kennelijk zelf aan het dichten geslagen en heeft niet geschroomd die pennenvruchten (zie ook de pagina's 1204 en 684) gelijk ook maar wereldkundig te maken door ze in 'zijn' bundel op te nemen. Ze komen m.i. het niveau van rijmelarij niet te boven. Probeer de eerste strofe (zie tekst hieronder) eens te zingen op de voorgestelde volksliedmelodie 'Slaot op de trommele'. Grote kans, dat dat niet zomaar lukt! Niet minder op de lachspieren werken de teksten van P. Pennings de Vries, geschreven op bekende melodieën! Deze jezuiet is zeer royaal in de bundel vertegenwoordigd. Bijna elke kerkelijke feestdag heeft hij 'op zijn eigen wijze' bezongen (zie de pagina's 712, 722, 755, 756, 865, 866, 867, 890), maar ook met algemene liederen van zijn hand is het repertoire 'verrijkt' (pagina's 904, 910, 949, 975, 1048). Graag zou ik meer stijlbloempjes citeren, de ruimte ontbreekt! (zie echter onze website www.nsgv.nl) Zing de nummers zelf en beleef met elkaar een vrolijke avond! Of...zal gaan-deweg u het lachen toch vergaan?

Wie zeggen mensen, dat onze Heer is? Voor wie houdt men de Mensenzoon? Is het Elia, Mozes, de Doper, die men beschouwt als Gods heraut?

Uitgave van de NSGV organisatie voor kerkmuziek in het bisdom 's-Hertogenbosch

JEROEN DE WIT

De baret van Floris

IN DE VORIGE OPMAAT kondigde ik het al aan: het Floris van der Puttjaar, waar toe onze afdeling het initiatief heeft genomen. De voorbereidingen zijn in volle gang! En bij zo'n gedenkjaar hoort natuurlijk een logo dat zal prijken op al onze

uitingen van publiciteit, zoals - jawell! - de website www.florisvanderputt.nl die in het najaar de lucht in zal gaan. Onze onvolprezen grafische vormgeving heeft Floris goed gekend, want hij was organist in Lieshout toen Floris daar pastoor was. Onze opdracht was dus duidelijk aan hem: maak een logo wat kenmerkend is voor deze flamboyante figuur. Het antwoord was dat in het beeldmerk zijn baret moest verschijnen. Want Floris kon niet zonder: iedereen kende hem met zijn onafscheidelijke baret.

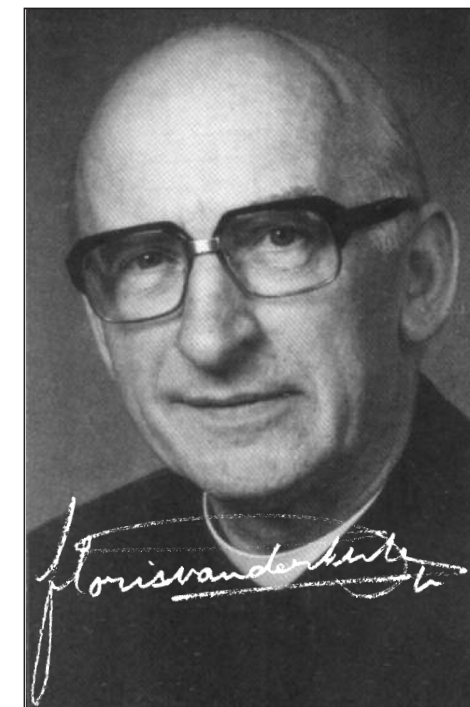
Merkwaardig, maar als we over deze priester-musicus spreken, wordt hij Floris genoemd en niet rector Van der Putt of meneer pastoor. Of zoals vaak gebeurt in kerkelijke kring gewoon met de achternaam. Trouwens: zijn roepnaam was eigenlijk Louis. Maar na zijn priesterwijding wilde hij Floris genoemd worden, naar zijn eerste doopnaam. Dat was wat sjiekier.

Bovendien is de naam Floris een familienaam die teruggaat tot in de Middeleeuwen en hij voelde zich Bourgondiër in de traditie. Overigens kan ik u ook zijn bijnaam verklappen: al op het seminarie werd hij 'Putje' genoemd. En nog wordt hij zo wel genoemd door zijn leerlingen of koorzangers.

Ik zelf heb Floris nooit gekend. Maar in de aanloop naar het gedenkjaar heb ik vele gesprekken gevoerd met mensen die hem persoonlijk hebben meegemaakt als docent, dirigent of pastoor. Dankzij de vele anekdotes die over hem de ronde doen, heb ik langzamerhand wel een beeld gekregen van deze markante persoonlijkheid. Ik leer steeds meer zijn karaktertrekjes kennen en zijn eigenzinnige gedragingen.

Gedenkjaar 2015

Floris van der Putt
* 21 november 1915
† 23 maart 1990

Programma Floris van der Puttjaar

DE GEDENKJAAR start met een concert op **zondag 7 december** in de Kathedraal in Den Bosch (zie hiernaast voor meer informatie). Omdat we ernaar streven dat gedurende het jaar in de parochies veel liederen gaan klinken van Floris houden we **zaterdag 31 januari** van 9.30-16.00 uur een **zangdag** in de Abdi van Berne. Meer informatie volgt in de volgende Opmaat. In de loop van het jaar zal een van de televisiemissen van de KRO vanuit ons bisdom in het teken staan van de composities van Floris. In het najaar wordt het boek 'FLORIS VAN DER PUTT - Een muzikale biografie' (uit te geven door Berne Media) gepresenteerd. Op **zaterdag 3 oktober** zal dan een **tweede zangdag** volgen in de Abdi van Berne.

Voor de priesters en diakens wordt ook een zangdag georganiseerd rond de specifieke cantillaties die Floris schreef voor hen. Op **zondag 22 november** wordt het jaar afgesloten met een gezongen eucharistieviering in de Kathedraal. Nog meer activiteiten zullen worden georganiseerd:

- de *Bossche Beiaardweek* besteedt aandacht aan het werk van Floris van der Putt en de
- *Stichting Maurice Pirenne* organiseert een concert met profane werken van of bewerkt door Maurice Pirenne en zijn docent Floris van der Putt.
- Voor het actuele programma kunt u de website www.florisvanderputt.nl raadplegen vanaf oktober a.s.

Eretekens aanvragen met een formulier

Het Caeciliafeest komt er weer aan... het moment bij uitstek dat eretekenen worden opgespeld!

Wanneer u vóór 1 oktober uw aanvragen doet, kunnen we zorgen dat u de eretekenen op tijd in huis heeft. Gebruikt u s.v.p. het formulier, dat u kunt downloaden van onze website (www.nsgv.nl Den Bosch), alwaar meer informatie is te vinden.

Wanneer u niet met de computer werkt, kunt u formulieren aanvragen bij Marijke Vries (zie colofon).

Secretariële ondersteuning

Sinds januari krijgen wij ondersteuning van het secretariaat van het bisdom in de persoon van Hildegard van Leuken. Zij houdt zich onder meer bezig met het inbrengen van de adressen binnen een nieuw relatiebeheersysteem en is nu ook het eerste aanspreekpunt voor de telefoon en de mail.

ADRESSENBESTAND

Met de reorganisatie van de parochies veranderen heel wat contactadressen. Wilt u zo goed zijn wijzigingen ook aan ons door te zenden? Meld u s.v.p. ook de opheffing of fusering van kerkkoren, de naam van de parochie én de naam van het(de) kerkgebouw(en) waar het koor zingt (want die namen vallen tegenwoordig niet meer altijd samen...!)?

het beeldscherm

Het opzoekprogramma voor Nederlandstalige muziek DoNeK (Documentatie Nederlandstalige Kerkmuziek) is geheel vernieuwd in een meer gebruiksvriendelijke versie. Het is de moeite waard om www.donek.nl eens op te zoeken.

Tijdelijk kun je DoNeK voor drie maanden gratis uitproberen!

Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom 's-Hertogenbosch

- **Post- en bezoeadres:** Bisdom 's-Hertogenbosch, Parade 11, 5211 KL 's-Hertogenbosch. 073-6125488 - www.nsgv.nl - e-mail: nsgv@bisdomdenbosch.nl
- **Consulent:** Esther Sijp, Karel V-laan 18, 5583 XH Waalre, 06-28994385 - e-mail: esthersijp@gmail.com
- **Cursussen/Toonzaal:** informatie, opgaven en afspraken Wil Marcus, Weth. Broekmanstraat 21, 6551 BB Weurt 024-6773998 - e-mail: cursusNSGV@gmail.com
- **Jubilea en eretekenen:** opgaven en aanvragen met formulier, te downloaden van onze website of aan te vragen bij Marijke Vries, Eikenlaan 20, 5581 HA Waalre, 040-2220249 - e-mail: waterny9@online.nl
- **Financiën:** Wim Vermeer, Heikantstraat 24, 5481 BC Schijndel, 073-5480544, e-mail: w.j.vermeer@home.nl NL53 INGB 0001125236, t.n.v. penningmeester Gregoriusvereniging te Schijndel.
- **Bestuur:** Jeroen de Wit (voorzitter), Wim Vermeer (penningmeester), Jeroen Felix, Gerard Kock, Wil Marcus, Esther Sijp.
- **Opmaat** is een uitgave van het bestuur van de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom 's-Hertogenbosch. Opmaat verschijnt twee keer per jaar en wordt gratis toegezonden aan dirigenten, organisten, koorsecretariaten en pastores. Een privé-abonnement kost € 6,- per jaar.
- **Redactie:** Gerard Kock, Wil Marcus, Esther Sijp en Jeroen de Wit.
- **Opmaak:** Karel van den Hurk • **Productiebegeleiding:** Bureau voor grafische dienstverlening Geldrop.

De plank

Momenteel vindt in het bisdomgebouw een interne verhuizing plaats van onze toonzaal. We komen wat krapper te zitten, maar er blijft gelegenheid ons te bezoeken om partituren of andere muzikaal-liturgische uitgaven in te zien. Maak een afspraak met Wil Marcus (zie colofon).

• GODLOF! MAAR HOE?

Enkele maanden geleden verscheen de Nederlandse vertaling van het document Sing to the Lord van de Noord-Amerikaanse bisschoppenconferentie over muziek en liturgie. Dit boek bevat daarnaast een commentaar met een toepassing naar de Nederlandse praktijk situatie van parochie en gemeente. (Bespreking zie hiernaast) *Uitgeverij Abdi van Berne. Prijs € 16,95.*

• CONTINUO GAAT OP IN GREGORIUSBLAD

Continuo, het Praktijkschrift voor Liturgie en liturgische muziek, houdt helaas op te bestaan. Maar het goede nieuws is dat de Muziekbladen van Continuo voortaan worden opgenomen in het Gregoriusblad! Misschien een goede aanleiding om, als u nog geen abonnee bent van het Gregoriusblad, een proefabbonnement aan te vragen. Wordt u blijvend abonnee dan krijgt u het Handboek voor de koormuziek als welkomstgeschenk! Zie www.kok.nl (klik door naar tijdschriften).

MIS VAN HERMAN STRATEGIER

De Nederlandse kerkmusicus Herman Strategier heeft heel wat liturgische muziek geschreven, heel dankbaar voor amateurs. De Herman Strategier Stichting is bezig met het ontsluiten van zijn grote oeuvre, zoals een eenstemmige mis, geschikt voor alle soorten koren, met name ook kleine rouw- en trouwkooren. De partituur kost slechts € 3,45 excl. btw en verzendkosten en kan worden besteld via www.hermanstrategier.nl

Noteer alvast! Studiedagen in de Abdi van Berne in 2015:

- 31 januari Zangdag Floris van der Putt
- 7 maart Zangdag Gregoriaans
- 11 april Afkijken bij de meesters: dag voor dirigenten en organisten
- 3 oktober Zangdag Floris van der Putt

Aan de Schola Cantorum van de Sint-Jan komt de eer te beurt om het Floris van der Puttjaar te openen met een herdenkingsconcert in de Sint-Janskathedraal. Als rector cantus van 1954-1965 was Floris van der Putt van onschatbare waarde voor de voortgang van het kathedrale koor. Zijn opvolger Maurice Pirenne heeft veel aan hem te danken: in 1941 kreeg deze van Floris van der Putt zijn eerste orgelles.

Op 8 dec. 1945 hield de 17-jarige Maurice - gezeten aan het orgel - de wisselende gezangen voor het feest van Maria Onbevleete Ontvangenis mede ten doop.

Muziek binnen de liturgie is er niet alleen ter verfraaiing, het is er een wezenlijk onderdeel van. Ook de muziek is liturgie! Vanzelfsprekend dat elke bisschoppenconferentie zich verantwoordelijk voelt voor het kerkmuzikale beleid binnen de eigen kerkprovincie en bijzonder het liturgisch gehalte van de kerkmuziek ter harte zal gaan. In Nederland hopen de bisschoppen dat bijvoorbeeld te bereiken door de samenstelling van een exclusieve lijst van goedgekeurde gezangen. De Amerikaanse bisschoppen kozen voor een andere aanpak en vaardigden in 2007 een document uit onder de titel *Sing to the Lord. Music in Divine Worship*. In een vijftal hoofdstukken en in totaal 259 'nummers' formuleren zij daarin hun beleid op kerkmuzikaal terrein en concretiseren dat in een aantal wegwijzingen en richtlijnen, die - als het ware - een spiegel voorhouden aan allen die op een of andere wijze met het muzikale aspect van de liturgie van doen hebben. Wat mij persoonlijk het meeste aanspreekt in dit document is de brede kijk! Dat blijkt al uit de eerste vraag: 'Waarom zingen wij?'

Floris van der Puttjaar opent met concert in de kathedraal

HERDENKINGSCONCERT Floris van der Putt

JEROEN FELIX

VERONIQUE VAN DEN ENGH

door de Schola Cantorum 'Die Sangeren Onser Liever Vrouwen' o.l.v. rector cantus Jeroen Felix; m.m.v. Veronique van den Engh (orgel)

Zondag 7 december

om 16.00 uur in de Sint-Janskathedraal te 's-Hertogenbosch

ENTREE GRATIS

Dit proprium is een compositie voor vierstemmig gemengd koor en orgel. De gezangen kenmerken zich alle door een welluidende koorklank met een intensieve orgelbegeleiding en stellen hoge eisen aan de uitvoerenden. De woord-toon verhouding is subliem uitgewerkt (zoals altijd bij Floris van der Putt!). Nog steeds klinkt de introïtus *Gaudens Gaudebo* van dit proprium in de kathedraal, met name bij wijdingsplechtigheden. In 2000 werd het volledige proprium op cd vastgelegd in de serie *Muziek uit de Sint-Janskathedraal* (nummer 5); het staat nu centraal tijdens het concert. Tot op heden is deze omvangrijke compositie niet uitgegeven; de uitvoering op 7 december, 70 jaar na de première, zal dan ook vanuit het manuscript plaatsvinden. Op het programma staan verder werken van zijn leerling Maurice Pirenne en werken van Josquin des Prés en G.P. da Palestrina, composities die Floris van der Putt zelf in zijn functie als rector cantus heeft gedirigeerd.

De brede kijk van de Amerikaanse bisschoppen

Uitvoerig komt de plaats en de functie van muziek in de eucharistie ter sprake, maar daarnaast ook voor andere vormen van liturgisch vieren, zoals het getijdengebed, de sacramenten, avondwake en uitvaart. Ruime aandacht is er voor alle geledingen van beleidsmakers en natuurlijk voor de concrete uitvoerders zoals de cantores, de koren en de instrumentalisten. Ook 'nevenzaken' zoals auteursrechten en akoestiek worden niet vergeten. Uitvoerig wordt stilgestaan bij het kwaliteitsoordeel van liturgische muziek. De uiteindelijke keuze dient - volgens het document - altijd te worden gemaakt op zowel liturgische, als pastorale en muzikale gronden. Het is niet verwonderlijk, dat de NSGV dit waardevolle document ook van belang achtte voor Nederland. Daarom gaf ze aan een studietoets, onder leiding van dr. Martin Hoondert, de opdracht om het te vertalen en van commentaar te voorzien. Dit alles heeft geresulteerd in het boek *Godlof! Maar hoe?*, in februari 2014 bij Berne Media verschenen. Voor de opzet van het boek is uitgegaan van het zogenoemde vliedstrakmodel.

In de 'knoop', in de kern van het boek, vindt men het eigenlijke document in geautoriseerde vertaling, duidelijk in de lay-out gemarkeerd. In de linker-'flap' van de vliedstrak is een zevental fundamentele hoofdstukken geschreven als het ware naar het document toe. Belangrijke noties uit het document worden gedegen en nader uitgewerkt vanuit de antropologie, de cultuur en de theologie. De vijf afsluitende hoofdstukken tenslotte zijn van meer praktische aard. Kortom: al met al een zeer aanbevelenswaardig boek voor allen, die op enigerlei wijze verantwoordelijkheid dragen voor het kerkmuzikale aspect van de liturgie: voor wie niet zweren bij hun eigen gelijk, maar bereid zijn hun gangbare praktijk steeds opnieuw te toetsen aan het ideaalbeeld.

Belangrijke noties uit het document worden gedegen en nader uitgewerkt vanuit de antropologie, de cultuur en de theologie. De vijf afsluitende hoofdstukken tenslotte zijn van meer praktische aard. Kortom: al met al een zeer aanbevelenswaardig boek voor allen, die op enigerlei wijze verantwoordelijkheid dragen voor het kerkmuzikale aspect van de liturgie: voor wie niet zweren bij hun eigen gelijk, maar bereid zijn hun gangbare praktijk steeds opnieuw te toetsen aan het ideaalbeeld.

MUZIEK: WEZENLIJK ONDERDEEL VAN DE LITURGIE

Op cursus

NIEUW!!

• **Orgelcursus** *improviseren, gewoon doen!* De organisten-deelnemers aan de dag 'Afkijken bij de Meesters' waren na afloop zo enthousiast dat zij vroegen om een cursus. De meester van toen, *Ad van Sleuwen*

AD VAN SLEUWEN

(docent aan het Conservatorium in Tilburg), is graag bereid de cursus te verzorgen. Organisten die er toen niet bij waren kunnen zich ook opgeven, want Ad begint bij het begin. De eerste keren komt spelenderwijs aan de orde hoe improviseren in zijn werk gaat; gaandeweg vindt uitbreiding en verdieping plaats van de leerstof.

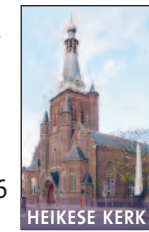
De cursus van vijf avonden is 'uitgesmeerd' over een half jaar zodat je tussendoor het geleerde thuis kunt oefenen en die ervaringen weer kunt inbrengen op de volgende cursusavond.

Data: woensdagavonden van 19.00-21.00 uur op 24 september, 15 oktober en 26 november en (in 2015) 21 januari en 25 februari.

Kosten voor deelname: € 62,50.

Aanmelden: uiterlijk 10 sept. bij het bureau.

Plaats: Heikese kerk, Stadhuisstraat 6 in Tilburg.

HEIKESE KERK

Ook de andere cursussen gaan weer van start!

• Gregoriaans module A

Je leert het gregoriaanse notenschrift lezen en de meest bekende gezangen te zingen. Er zijn geen toelatingseisen. **Data:** 20 en 27 september, 4 en 11 oktober en 1 november van 10.15-12.30 uur in de Abdi van Berne.

• Gregoriaans module B

Voortzetting van de A-cursus. **Data:** 23 en 30 september, 7, 14 en 28 oktober van 10.10-12.40 uur in het bisdomgebouw aan de Parade 11.

• Cursus Kerkmuziek module A

In deze cursus leer je om op verantwoorde en creatieve wijze een viering samen te stellen. De eerste twee dagen zijn samen met de groep gregoriaans. **Data:** 20 en 27 september in de Abdi van Berne. De overige data worden in overleg vastgesteld.

• Cantorcursussen

Cursussen voor cantores worden 'op maat' georganiseerd wanneer dekenaten/parochies daarom verzoeken. Data, tijden en plaats zijn nader af te spreken!

Kosten: per module € 62,50. Heb je interesse of wil je verdere informatie? Bekijk onze website (bij cursussen en opleidingen) of neem contact op met de cursuscoördinator *Wil Marcus* (zie colofon).

STICHTING MAESTRO

Voor dirigentencursussen werken wij nauw samen met de stichting Maestro, die een uitgebreid aanbod op maat heeft van cursussen en studiedagen, ook voor koorzangers. Op de nieuwe website www.maestro.nl is alle informatie te vinden. Of neem contact op met de coördinator *Ramon van den Boom*, info@stichtingmaestro.nl of 06-28 67 28 11.